
Stratégia Rady Európy o právach dieťaťa (2012-2015)

Stručné zhrnutie

Prierezový program Rady Európy „Budovanie Európy pre deti a s deťmi “ bol zahájený v roku 2006 ako reakcia na mandát, ktorý vyplynul z Tretieho summitu hláv štátov a vlád Rady Európy (Varšava 2005).

Stratégia o právach dieťaťa (2012-2015) predkladá víziu úlohy Rady Európy a kroky v oblasti práv dieťaťa, pričom zohľadňuje pokrok dosiahnutý v priebehu prvých dvoch politických cyklov (najnovší označovaný ako Štokholmská stratégia), potreby, vyjadrené vládami a výzvy, ktoré zistila medzinárodná komunita. Stratégia je výsledkom **extenzívnych konzultácií s vládami, členmi parlamentu, kľúčovými medzinárodnými organizáciami a zástupcami občianskej spoločnosti**. Opiera sa aj o analýzu prieskumov a konzultácií s deťmi.

Pri plnení úlohy katalyzátora pre vykonávanie Dohovoru Organizácie spojených národov o právach dieťaťa v Európe bude v rokoch 2012-2015 globálnym zámerom programu „Budovanie Európy pre deti a s deťmi “ **dosiahnuť efektívne dodržiavanie existujúcich noriem pre práva detí**. S týmto zámerom bude program poskytovať vedenie a podporu členským štátom pri dodržiavaní noriem Organizácie Spojených národov a Rady Európy, podporovať holistický a integrovaný prístup k právam detí a určovať opatrenia na riešenie starých aj nových výziev v tejto oblasti.

Program sa bude zameriavať na **štyri strategické ciele**:

1. propagovať služby a systémy priaznivé k deťom;
2. odstraňovať všetky formy násilia páchaného na deťoch;
3. garantovať práva detí v zraniteľných situáciách ;
4. podporovať účasť detí.

Program bude naďalej mobilizovať a koordinovať príspevok všetkých orgánov a inštitúcií Rady Európy širokým začleňovaním práv detí do všetkých jej orgánov monitorovania a mechanizmov pre ľudské práva, ako aj do všetkých oblastí politiky a aktivít Rady Európy. Okrem toho bude program koordinovať a upevňovať partnerstvá s inými medzinárodnými organizáciami, stavovskými sieťami, a s občianskou spoločnosťou ako celkom.

„Budovanie Európy pre deti a s deťmi “ Stratégia pre roky 2012-15

1. 2006-2011 - Zahájenie procesu a hodnotenie pokroku

a. Historické pozadie

Tretí summit hláv štátov a vlád Rady Európy v roku 2005 dal organizácii mandát, aby začlenila práva detí do všetkých politík Rady Európy, koordinovala všetky aktivity Rady Európy súvisiace s deťmi a odstraňovala všetky formy násillia páchaného na deťoch. Ako odpoveď zahájila Rada Európy „Budovanie Európy pre deti a s deťmi “ v Monaku v apríli 2006. Program ukončil dva politické cykly (posledný označovaný ako Štokholmská stratégia), ktoré priniesli množstvo výsledkov a identifikovali budúce výzvy.

b. Dosiahnuté výsledky

V rámci prvých dvoch politických cyklov (2006-2009) program:

- Navrhol nové pracovné metódy a posilnil schopnosť Rady Európy plniť svoj mandát, konkrétne zriadením platformy viacerých zainteresovaných pre práva dieťaťa a školením pracovníkov Rady Európy v oblasti práv dieťaťa¹ a účasti detí;
- Zaradil práva dieťaťa do takmer všetkých oblastí politiky u hlavných aktérov a partnerov Rady Európy v Európe a navrhol holistický prístup založený na právach dieťaťa, ktorý dopĺňa agendu Organizácie Spojených národov;
- Zistil potrebu a pomohol pri navrhovaní, prijatí a podpore nových noriem² a politických usmernení (vrátane národných stratégií prevencie násillia na deťoch, spravodlivosti, zdravotníctva a sociálnych služieb priaznivých pre deti);
- Dosiahol veľké legislatívne a politické zmeny týkajúce sa práv detí v členských štátoch, najmä pomocou svojich dvoch kampaní (o odstránení telesného trestania detí a o odstránení sexuálneho násillia páchaného na deťoch);
- Zvýšil prístup detí k informáciám a ich zapojeniu tvorbou materiálov pre deti, tvorbou prehľadov politík o zapojení dieťaťa a uskutočňovaním konzultácií s deťmi;
- Rozvíjal spoluprácu s kľúčovými medzinárodnými partnermi, ktorá sa posunula od výmeny informácií smerom k spoločnej tvorbe a realizácii programov.

c. Zostávajúce výzvy

Výzvy ešte zostávajú v týchto štyroch oblastiach:

- **Prevencia:** na národnej úrovni nie je dostatok krokov zameraných na politiky prevencie, školenie profesionálnych pracovníkov a zvyšovanie povedomia verejnosti o deťoch ako nositeľoch originálnych práv. Tvorcovia rozhodnutí neprikladajú dostatok významu zberu komplexných údajov potrebných na úspešné riadenie a vykonávanie rôznych politík a služieb na národnej a miestnej úrovni.

¹ Vrátae vládnych kontaktných miest, Tematického koordinátora Výboru ministrov, Medzisekretariátnej pracovnej skupiny, zástupcov orgánov a inštitúcií Rady Európy, medzinárodných organizácií a občianskej spoločnosti.

² Vrátae Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním (CETS č. 201), Európskeho dohovoru o adopcii detí (revidovaný)(CETS č.202), Odporúčania Rec (2005)5 o právach detí žijúcich v rezidenčných inštitúciách, Odporúčania Rec(2006)12 o zlepšení postavenia detí v novom informačnom a komunikačnom prostredí, Odporúčania Rec(2006)19 o politike na podporu pozitívneho rodičovstva, Odporúčania CM/Rec(2008)4 o posilnení integrácie detí migrantov a detí, ktoré majú imigrantský pôvod, Odporúčania CM/Rec(2009)4 o vzdelávaní Rómov a kočovníkov v Európe, Odporúčania CM/Rec(2009)10 o integrovaných národných stratégiách na ochranu detí pred násillím, dvoch Usmernení Výboru ministrov Rady Európy o spravodlivosti pre deti a o zdravotníctve pre deti, ako aj Odporúčania CM/Rec(2011)12 o právach detí a sociálnych službách priaznivých pre deti a rodiny.

- **Ochrana:** milióny detí v Európe ešte stále potrebujú ochranu, deti sú naďalej obeťami zneužívania, vykorisťovania, zanedbávania, vylúčenia a diskriminácie. Niektoré formy násillia (ako napr. telesné tresty) sú ešte stále právne a sociálne tolerované a rozšírené. Hoci mnohé krajiny uvádzajú do praxe dôležité prostriedky na ochranu detí, národné a miestne orgány musia prijať kroky, ktoré sú dôkladnejšie zakotvené v ľudských právach, sú udržateľné a opierajú sa o jasnú víziu.
- **Zabezpečenie:** poskytovanie služieb deťom a ich rodinám nie vždy zodpovedá ich potrebám. Určité kategórie detí majú veľmi obmedzený prístup k vzdelávaniu, zdravotnej starostlivosti, spravodlivosti, sociálnej ochrane a k opatrujúcemu a starostlivému prostrediu. Hospodárske, sociálne a technologické zmeny priniesli so sebou nové výzvy, na ktoré nie sú deti, ich rodiny a odborníci, ktorí s nimi pracujú, dostatočne vybavení alebo nie sú pripravení ich zvládať. Integrované miestne, regionálne a národné stratégie sú rozhodujúce pre posilnenie schopnosti vlád na miestnej, regionálnej a národnej úrovni reagovať nákladovo účinne na existujúce a vynárajúce sa výzvy.
- **Účasť:** participačné práva detí sa nerešpektujú: deti majú malý prístup k informáciám a ich názory sa veľmi zriedkavo zisťujú a zohľadňujú vo verejnom a súkromnom živote.

2. Stratégia na roky 2012-2015 – premena vízie na realitu

a. Proces

19. marca 2011 vzal Výbor ministrov na vedomie³ prvé ciele navrhnuté pre budúcu Stratégiu Rady Európy o právach dieťaťa a navrhovaný postup pre vypracovanie tejto stratégie a vyzval Sekretariát prerokovať s národnými kontaktnými miestami pre práva detí a inými kľúčovými zainteresovanými obsah tejto budúcej stratégie.⁴ Táto stratégia je výsledkom extenzívnych konzultácií, ktoré sa uskutočnili

- S Medzisekretariátnou pracovnou skupinou pre práva dieťaťa Rady Európy (jún - júl 2011);
- S kontaktnými miestami pre práva dieťaťa určenými vládami (júl- september 2011)
- S Parlamentným zhromaždením Rady Európy prostredníctvom Výboru pre sociálne, zdravotné a rodinné záležitosti (september – október 2011);
- S kľúčovými medzinárodnými partnerskými organizáciami, stavovskými sieťami, občianskou spoločnosťou a súkromným sektorom (september - október 2011)
- S účastníkmi konferencie „Budovanie Európy pre deti: premena vízie na realitu,“ Monako, 20.- 21.novembra 2011.

Stratégia tiež zohľadňuje názory detí, ktoré sa zisťovali pomocou širokej palety prieskumov a konzultácií s mládežou uskutočnených národnými orgánmi, národnými inštitúciami pre ľudské práva (vrátane Ombudsmanov pre deti), MVO, nezávislými výskumníkmi a medzinárodnými organizáciami.⁵

Výbor ministrov prijal stratégiu 15.februára 2012.

b. Nová stratégia v stručnosti

V období 2012-15 sa Rada Európy zameria na **skutočné dodržiavanie noriem o právach dieťaťa**. Je dôležité preklenúť medzeru medzi normami a praxou – posunúť sa od de jure k de facto – na základe poskytovania pomoci, poradenstva a podpory členským štátom v tom, ako najlepšie tieto normy⁶ dodržiavať.

Dosahovanie umožní:

³ Svojim rozhodnutím uvedeným v bode 10.6a. CM/Del/Dec(2011)1112 z 3. mája 2011.

⁴ Program „Budovanie Európy pre deti a s deťmi,“ Správa o pokroku a nové priority CM(2011)35

⁵ Správa Rady Európy „Vnimanie hrozieb a výziev pre práva detí v Európe zo strany detí a mladých ľudí“ august 2011. Túto správu je možné získať od Sekretariátu programu.

⁶ Dôležité normy je možné konzultovať na tejto internetovej stránke: www.coe.int/children.

- **Podpora holistického prístupu:** podporovať členské štáty pri dodržiavaní štyroch princípov Dohovoru OSN o právach dieťaťa: nediskriminácie, starostlivosti o záujmy detí; práva na život, zachovanie života a rozvoj dieťaťa; rešpektovania názorov dieťaťa a vzájomnej závislosti a nedeliteľnosti práv detí;

- **Informovanie, zvyšovanie povedomia a budovanie kapacít:** zlepšovať prístup všetkých zainteresovaných – vrátane orgánov, odborných pracovníkov, detí a mladých ľudí – k informáciám o normách, k monitorovacím správam, materiálom kampaní a ich školiacim materiálom a ďalším dôležitým nástrojom a poskytovať odborným pracovníkom odbornú prípravu v spomenutých oblastiach;

- **Mainstreaming a monitorovanie:** udržiavať a rozvíjať hľadisko práv dieťaťa vo všetkých aktivitách Rady Európy, najmä v aktivitách monitorovacích orgánov, ako aj udržiavať a rozvíjať priestor na výmenu informácií a úspešných skúseností a diskusiu o súčasných a vynárajúcich sa otázkach.

Štyri strategické dolu uvedené ciele nadväzujú na výsledky predchádzajúcich cyklov programu a odpovedajú na potreby, ktoré zistili všetci partneri programu. Berú do úvahy hľadisko práv dieťaťa štyroch ďalších prierezových programov Rady Európy, ktoré sa venujú informačnej spoločnosti; Rómom⁷ a kočovníkom; rovnosti a rozmanitosti (vrátane rodu a detí so zdravotným postihnutím); a migrácii, vrátane maloletých detí bez sprievodu.

Strategický cieľ č.1: Propagovať služby a systémy priaznivé k deťom;

Strategický cieľ č.2: Odstraňovať všetky formy násillia páchaného na deťoch;

Strategický cieľ č.3: Garantovať práva detí v zraniteľných situáciách;

Strategický cieľ č.4: Podporovať účasť detí.

Strategický cieľ č. 1 - Propagovať služby a systémy priaznivé k deťom

Čo hovoria deti a mladí ľudia

Deti a mladí ľudia uvádzajú, že sú opatrní v kontakte s verejnými službami a systémami. Chcú, aby sa s nimi zaobchádzalo ako s jednotlivcami a aby sa kontakt s odbornými pracovníkmi zakladal na vzájomnej dôvere a rešpektovaní.

Deti tiež uvádzajú, že často nevedia, kam sa obrátiť o pomoc. Sťažujú sa, že sú nedostatočne informované o postupoch, ktoré sa ich týkajú a že nie sú ani vypočuté ani brané vážne zo strany odborníkov. Obete zneužívania sa často boja, že im nebudú veriť, a uvádzajú, že odborníci často znižujú dôležitosť toho, čo povedali.

Deti a mladí ľudia majú zákonné právo na rovnaký prístup a vhodné zaobchádzanie v zdravotnej starostlivosti, v systémoch sociálnych služieb, spravodlivosti, vzdelávania, rodiny, ako aj v športe, kultúre, mládežníckej práci a iných rekreačných aktivitách zameraných na mladých ľudí do 18 rokov. Rada Európy bude podporovať rozvoj **priaznivých služieb a systémov**, ktoré sú úctivé, vnímavé, spolaahlivé a zodpovedné **k deťom**, s osobitným zameraním na deti v situáciách bez ochrany (zraniteľné). Na zabezpečenie holistického prístupu k ochrane práv detí bude Rada Európy podporovať výmenu príkladov dobrej praxe miestnych, regionálnych a národných postupov a inštitúcií zaberajúcich sa právami detí.

⁷ Termín „Rómovia“ používaný v Rade Európy označuje Rómov, Sinti, Kale a príbuzné skupiny v Európe, vrátane kočovníkov a východných skupín (Dómovia a Lom), a pokrýva širokú rozmanitosť týchto skupín vrátane osôb, ktorí sa identifikujú ako „Cigáni“.

Spravodlivosť priaznivá k deťom

V súlade s Usmerneniami Rady Európy o spravodlivosti priaznivej k deťom poskytne program členským štátom podporu pri preskúmaní domácich právnych predpisov, politik a praxe s cieľom zlepšiť prístup a zaobchádzanie s deťmi pri občianskom, trestnom a správnom výkone spravodlivosti bez ohľadu na ich schopnosť pochopenia a status. V tomto kontexte musia členské štáty pomáhať deťom, ich rodičom a odborníkom, ktorí s nimi pracujú, aby lepšie poznali práva detí v systéme spravodlivosti.

Zdravotná starostlivosť priaznivá k deťom

V súlade s Usmerneniami Rady Európy o zdravotnej starostlivosti priaznivej k deťom bude program podporovať opatrenia zabezpečujúce, aby národné politiky považovali práva detí za svoj riadiaci princíp pri plánovaní, poskytovaní a sledovaní služieb zdravotnej starostlivosti pre deti; zabezpečovať spravodlivý prístup ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti bez diskriminácie; zaisťovať vhodné integrované služby pre deti so špeciálnymi potrebami; a tiež to, aby pri všetkých rozhodnutiach týkajúcich sa zdravia detí boli zohľadňované najlepšie záujmy detí a ich názory.⁸

Sociálne služby priaznivé k deťom

Podporovať sociálne služby priaznivé k deťom, definované v Odporúčaní o sociálnych službách priaznivých k rodinám a deťom ako služby, ktoré zohľadňujú vek dieťaťa, jeho úroveň zrelosti a pochopenia, posúdenie jedinečných okolností každého dieťaťa, a ktoré náležite berú do úvahy názory detí, najmä s ohľadom na rodinné väzby.

Rodinné právo a rodinné politiky

Podporovať podpísanie, ratifikáciu, vykonávanie a monitorovanie noriem Rady Európy o rodinnom práve; podporovať sociálnu, právnu a ekonomickú ochranu rodiny v najlepšom záujme dieťaťa; poskytovať členským štátom vedenie a poradenstvo pri podpore pozitívneho rodičovstva, t.j. pri výchove detí v prostredí, ktoré rešpektuje práva dieťaťa a ktoré je bez násilia, pričom nabáda k rovnakému zapájaniu oboch rodičov.

Vzdelávanie

Podporovať výchovu k občianstvu a ľudským právam, vrátane tvorby školiacich programov pre odborníkov z oblasti vzdelávania, s osobitným zameraním na práva detí, demokratickú kultúru, rovnosť, nové mediálne prostredie, dialóg medzi kultúrami a pedagogiku zameranú na dieťa a žiaka s cieľom zabezpečiť prostredie bez násilia.

Šport, kultúra a iné rekreačné a mládežnícke aktivity

Podporovať etnické základy a ľudskú dôstojnosť, integritu a bezpečnosť tých, ktorí sa do týchto aktivít zapájajú, najmä ochranou detí pred vykorisťovaním na ziskové politické, komerčné a finančné účely a pred praktikami, ktoré sú násilné alebo ponižujúce, vrátane užívania drog a sexuálneho obťažovania a zneužívania, najmä sexuálneho. Podporovať práva detí v športe rozvíjaním príslušnej športovej pedagogiky a koučingu rešpektujúceho vývoj detí.

⁸ Záverečná deklarácia prijatá na 9.Európskej konferencii ministrov zdravotníctva, Lisabon,30.september 2011.

Strategický cieľ č.2: Odstraňovať všetky formy násilia páchaného na deťoch

Čo hovoria deti a mladí ľudia

Hlavnou obavou detí a mladých ľudí je násilie, ktoré sa má považovať za prioritnú otázku. Sú znepokojení dopadom násilia a kriminality na ich životy a necítia sa byť dostatočne chránení, napr. pred šikanovaním, rodovo motivovaným násilím a mládežníckym násilím, telesným trestaním, sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním v rodinách, v škole, v náhradnej starostlivosti a v médiách, vrátane sociálnych online médií.

Keď už odhalia zneužívanie, sú detské obeť často vystavené sekundárnemu prenasledovaniu, keďže niektoré postupy ohlasovania, vyšetrovania a súdneho konania niekedy nerešpektujú ich práva, potreby a názory.

Deti a mladí ľudia by mali mať právne nárok byť chránení pred všetkými formami násilia. Avšak aj napriek pozitívnym krokom v tomto smere, deti naďalej trpia násilím vo všetkých oblastiach života – doma, v škole, v čase výkonu aktivít, v rezidenčných inštitúciách a vo väzbe, v komunite aj v médiách.

Rada Európy bude naďalej aktívna ako regionálny iniciátor a koordinátor iniciatív na odstránenie všetkého násilia páchaného na deťoch v Európe. Ako európske fórum pre ďalšie sledovanie v súvislosti s odporúčaním Štúdie generálneho tajomníka OSN o násilí páchanom na deťoch (2006) bude naďalej podporovať mandát Osobitného zástupcu generálneho tajomníka OSN pre násilie na deťoch ako aj špeciálneho spravodajcu OSN pre predaj detí, detskú prostitúciu a detskú pornografiu. K tomu prijme organizácia dvojstupňový prístup:

- Presadzovať prijatie a vykonávanie integrovaných národných stratégií na ochranu detí pred násilím. Tieto zahŕňajú legislatívne, politické a inštitucionálne reformy a zameriavajú sa na prevenciu;⁹
- Presadzovať nulovú toleranciu pre všetky formy násilia zvyšovaním povedomia a prijímaním opatrení na riešenie špecifických typov násilia a zameriavať sa na prostredia, v ktorých sa násilie vyskytuje.

Sexuálne násilie

Presadzovať v spolupráci s medzinárodnými partnermi, Parlamentným zhromaždením a Kongresom miestnych a regionálnych samospráv kampaň ONE in FIVE (Každé piate) na zabránenie sexuálneho násilia na deťoch, zabezpečiť dodržiavanie Dohovoru Rady Európy o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním (CETS č. 201), Dohovoru o počítačovej kriminalite (ETS č.185), Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi (CETS č.197), Dohovoru Rady Európy o predchádzaní a boji proti násiliu na ženách a domácomu násiliu (CETS č.210) a ďalších dohovorov a nástrojov Rady Európy, ktoré prispievajú k odstraňovaniu všetkých foriem sexuálneho násilia, vrátane zmrzačovania pohlavných orgánov. Na zvýšenie povedomia o sexuálnom vykorisťovaní a sexuálnom zneužívaní detí, rozhodne Rada Európy do roku 2014 o Európskom dni boja proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí.

Obchodovanie s deťmi

Viesť členské štáty a pomáhať im pri plnení ich záväzkov z Dohovoru o boji proti obchodovaniu s ľuďmi (CETS č. 197) s cieľom znížiť náchylnosť detí stať sa predmetom obchodovania medzi iným aj na účel nútenej práce, najmä vytváraním ochranného prostredia pre deti. Skupina expertov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi (GRETA) bude vyzvaná k tomu, aby venovala osobitnú pozornosť opatreniam, ktoré štáty prijali na prevenciu obchodovania s deťmi a na zabezpečenie, aby boli záujmy dieťaťa zohľadňované počas identifikačných procedúr, poskytovania pomoci a ochrany, keď sa udeľujú povolenia na pobyt alebo sa posudzuje návrat detí.

⁹ V súlade s Odporúčaním Výboru ministrov CM/REC(2009)10 o integrovaných národných stratégiách pre ochranu detí pred násilím.

Telesné trestanie, rodovo podmienené násilie a domáce násilie

Nadalej podporovať kultúru nulovej tolerancie násilia na deťoch, podporovať efektívne odstránenie násilných výchovných metód a telesného trestania detí vo všetkých prostrediach, vrátane rodiny/doma, spolu s rozvíjaním zásad pozitívneho rodičovstva vo všetkých členských štátoch.¹⁰ Osobitná pozornosť sa bude venovať podpore podpísania, ratifikácie a vykonávania Dohovoru Rady Európy o predchádzaní a boji proti násiliu na ženách a domácemu násiliu (CETS č.210) s cieľom chrániť dievčatá pred rodovo podmieneným násilím a všetky deti, ktoré ho boli svedkami, a predchádzať a odstraňovať všetko domáce násilie dotýkajúce sa detí. Venovať osobitnú pozornosť tiež potrebe boja proti núteným a predčasným manželstvám. Pomáhať členským štátom pri hodnotení a výmene osvedčenej praxe na prevenciu rodovo podmieneného násilia u tínedžerov.

Násilie v školách a v predškolských zariadeniach

Pomáhať členským štátom pri navrhovaní právnych predpisov, politik a systémov potrebných na hodnotenie, prevenciu a odstraňovanie rozličných foriem násilia v školách. Podporovať a zdieľať sa budú príklady osvedčenej praxe využívajúce prístup celej školy, ako aj nástroje obsiahnuté v programoch Rady Európy o výchove k ľudským právam a o výchove k demokratickému občianstvu s cieľom zabezpečiť zdravé psychosociálne a fyzické školské prostredie, ktoré podporuje duševnú pohodu detí a s cieľom odstraňovať javy akými sú šikanovanie, diskriminovanie, ponižujúce trestanie a obťažovanie podporou nenásilných hodnôt a správania sa.

Strategický cieľ č.3: Garantovať práva detí v zraniteľných situáciách

Čo hovoria deti a mladí ľudia

Všeobecne deti odmietajú byť označované nálepkou členovia „zraniteľnej skupiny“. Radšej sú, ak sa s nimi zaobchádza s rešpektom ako s jednotlivcami aj napriek spoločným skúsenostiam alebo situáciám.

Konzultácie s deťmi a mladými ľuďmi v náhradnej starostlivosti ukazujú, že nie sú dostatočne pripravovaní na vstup do starostlivosti a že v zabezpečovaní starostlivosti je nedostatok kontinuity, nesleduje sa ich osobná situácia a nedostatočne sa berie ohľad na rodinné väzby.

Deti zbavené slobody vyjadrujú obavy z nutnosti spoločného zdieľania priestorov s dospelými páchatel'ami, z nedostatočnej pripravenosti na opätovné zaradenie sa do komunity, pomalých súdnych konaní a nedostatku alternatívnych prístupov na zvládnutie kriminality.

Deti žiadajúce o azyl a deti bez sprievodu opisujú procedúry, ktoré musia podstupovať, najmä zadržanie, ako stresujúce a traumatické. Tiež uvádzajú, že sú obeťami častých predsudkov a diskriminácie.

Deti majú právne nárok na rovnaké užívanie svojich práv, avšak v praxi sú niektoré deti osobitne vystavované porušeniam práv a potrebujú osobitnú pozornosť a opatrenia na ochranu, ako aj opatrenia na zlepšenie postavenia, najmä prostredníctvom prístupu k výchove k občianstvu a ľudským právam. Rada Európy je odhodlaná odstraňovať diskrimináciu detí v zraniteľných situáciách zvýšenou spoluprácou s UNICEF, Európskou úniou a občianskou spoločnosťou. Okrem skupín detí, uvedených v ďalšej časti, bude Rada Európy nadalej chrániť práva iných detí v zraniteľných situáciách, napr. detí z národnostných menšín; detí žijúcich v biede; detí vychovávaných v sociálnej izolácii; detských obetí diskriminácie na základe rasy, etnického pôvodu, farby pleti, pohlavia, jazyka, náboženstva, politického a iného presvedčenia, národnostného alebo sociálneho pôvodu, majetku, zdravotného postihnutia, rodu a iného statusu, napr. sexuálnej orientácie alebo rodovej identity. Pri realizovaní tohto cieľa zohľadní Rada Európy skutočnosť, že deti sú často vystavené viacnásobným formám diskriminácie.

¹⁰ Odporúčanie Rec(2006)19 o politike na podporu pozitívneho rodičovstva.

Deti v náhradnej starostlivosti

Podporovať a poskytovať odborné poznatky členským štátom pri vykonávaní Usmernení OSN pre náhradnú starostlivosť o deti a odporúčaní Rady Európy o právach detí žijúcich v rezidenčných inštitúciách¹¹ a o právach detí a sociálnych službách priaznivých k deťom a rodinám.¹² Rada Európy sa zameria na deinštitucionalizáciu, monitorovanie dodržiavania práv detí žijúcich v rezidenčných inštitúciách a zlepšovanie postavenia detí v starostlivosti informovaním ich o ich právach spôsobom zrozumiteľným deťom.

Deti so zdravotným postihnutím

Poskytovať odborné poznatky a vedenie členským štátom s cieľom ochrany práv detí so zdravotným postihnutím dodržiavaním Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a Akčného plánu Rady Európy na podporovanie práv a plnoprávnej účasti ľudí so zdravotným postihnutím v spoločnosti (2006-15).¹³

Deti v detenčných zariadeniach

Podporovať a hodnotiť vykonávanie Odporúčania CM/Rec(2008)11 o Európskych pravidlách pre mladistvých páchatel'ov podliehajúcich trestom alebo opatreniam, Usmernenia Výboru ministrov Rady Európy o spravodlivosti priaznivej k deťom a relevantných normách Európskeho výboru pre prevenciu mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT). Rada Európy bude venovať osobitnú pozornosť navrhovaniu alternatív k zadržiavaniu, prístupu k právnej pomoci a právnenmu zastupovaniu a ochrane detí pred násilím v detenčných zariadeniach. Špeciálna pozornosť bude venovaná aj právam detí s rodičmi vo väzení.

Migrujúce deti a deti „v pohybe“

Podporovať členské štáty v zlepšovaní ochrany migrujúcich detí a detí „v pohybe“, vrátane detí žiadajúcich o azyl, utečeneckých detí, detí bez sprievodu, odlúčených, vnútorne premiestnených detí a detí bez štátnej príslušnosti. V tomto kontexte podporovať uplatňovanie usmernení o spravodlivosti priaznivej k deťom na deti v týchto situáciách a vykonávanie odporúčaní CM/Rec(2007)9 o životných projektoch pre maloleté migrujúce deti bez sprievodu, CM/Rec(2008)4 o posilnení integrácie detí migrantov a detí imigrantského pôvodu a CM/Rec(2009)13 o štátnej príslušnosti detí.

Rómske deti¹⁴

Chrániť práva rómskych detí pomocou prípravy rómskych mediátorov vo vzdelávaní a bojom proti diskriminácii a segregácii rómskych detí vo vzdelávacích a zdravotníckych systémoch. Rada Európy bude venovať osobitnú pozornosť právam rómskych dievčat.

Strategický cieľ č.4: Podporovať účasť detí

Čo hovoria deti a mladí ľudia

Deti a mladí ľudia hovoria, že ich právo na účasť sa rešpektuje najmenej. Cítia sa byť vylúčení z občianskeho života a z rozhodnutí o dôležitých témach ovplyvňujúcich ich život, najmä pri umiestnení mimo rodiny, vzdelávaní, liečbe. Za hlavné prekážky svojej zmysluplnej účasti považujú: vekové hranice pri práve na vypočutie, nízku úroveň informovanosti; predsudky dospelých a nedostatok schopností počúvať, keď príde rad na deti; zastrašujúce formálne prostredia a striktné plány. Pre deti v zraniteľných situáciách je situácia ešte horšia.

¹¹ Odporúčanie Rec(2005)5 o právach detí žijúcich v rezidenčných inštitúciách

¹² Odporúčanie CM/Rec(2011)12 o právach detí a sociálnych službách priaznivých k deťom a rodinám.

¹³ Odporúčanie Rec(2006)5 k Akčnému plánu Rady Európy na podporu práv a plnohodnotného začlenenia ľudí so zdravotným postihnutím do spoločnosti: zlepšovanie kvality života ľudí so zdravotným postihnutím v Európe 2006-2015.

¹⁴ Pozri poznámku pod čiarou č.7.

Všetky deti majú právny nárok na to, aby ich vypočuli a brali vážne vo všetkých záležitostiach, ktoré ich ovplyvnia, či už v rodine alebo v prostrediach náhradnej starostlivosti; v denných centrách; školách; miestnych komunitách; zdravotnej starostlivosti, spravodlivosti a sociálnych službách; v športe, kultúre, mládežníckej práci a iných rekreačných aktivitách zameraných na deti do 18 rokov veku; a v prijímaní politík na domácej, európskej a medzinárodnej úrovni. Hlavnú prekážku efektívnej účasti detí je možné prisúdiť postojom dospelých. Rada Európy a jej členské štáty zodpovedajú za zvrátenie tejto situácie a za zavedenie kultúry rešpektovania názorov detí.

Účasť detí je prierezovým prístupom celej stratégie. Organizácia bude naďalej začleňovať účasť detí ako pracovnú metódu a postoj pri vlastnom stanovovaní noriem, monitorovaní a aktivitách spolupráce. Tento cieľ sa bude rozširovať najmä do sektorov Rady Európy v oblastiach práce s mládežou, vzdelávania, médií a informačnej spoločnosti.

Právo byť vypočutý a byť braný vážne

Podporovať a hodnotiť dodržiavanie práva detí byť vypočuté a brané vážne v súlade s normami Rady Európy, s osobitným zameraním na účasť detí v zraniteľných situáciách.

Výchova k demokratickému občianstvu a ľudským právam

Podporovať členské štáty v dodržiavaní Charty Rady Európy o výchove k demokratickému občianstvu a ľudským právam,¹⁵ zameriavajúc sa na aktívnu účasť detí a výchovu k ľudským právam pre deti a s deťmi zo širokého spektra výchovno-vzdelávacích prostredí, vrátane formálneho a neformálneho vzdelávania.

Vzdelávanie o právach dieťaťa a informovanie

Vypracovávať a šíriť informácie, online aj v tlačenej forme, o právach dieťaťa prispôbené deťom ako aj ich rodičom, učiteľom a ďalším odborníkom, ktorí pracujú s deťmi, a v neoficiálnych jazykoch Rady Európy.

Chrániť a zlepšovať postavenie detí v mediálnom prostredí

Pripraviť deti na uplatňovanie participačných práv v mediálnom prostredí so súčasným zabezpečením práva detí na súkromie navrhovaním nových nástrojov, ktoré im pomôžu lepšie si riadiť súkromie a osobné údaje vystavené na Internete a v iných médiách. Povzbudzovať sebareguláciu a vládnu reguláciu poskytovateľov Internetu, sociálnych sietí a médií, v súlade s právami dieťaťa, ako aj pripraviť deti a rodičov na lepšiu sebaochranu a prevenciu, a súčasne zohľadniť budúcu Stratégiu Rady Európy o spravovaní Internetu 1012-2015. Osobitná pozornosť sa bude venovať fenoménu „hypersexualizácie“ detí v masovokomunikačných prostriedkoch.

c. Partneri

Od roku 2006 si program „Budovanie Európy pre deti a s deťmi“ vytvoril dôležité partnerstvá s kľúčovými zainteresovanými na globálnej, európskej, národnej a miestnej úrovni. To sa prejavilo veľmi účinne pri priblížení noriem a práce Rady Európy k tvorcom politík, ako aj k primárnym zainteresovaným a konečným prijímateľom programu: k deťom. Program bude preto sledovať vytváranie, koordináciu a upevňovanie partnerstiev s orgánmi a inštitúciami na všetkých úrovniach, s medzinárodnými organizáciami a sieťami, ako aj s občianskou spoločnosťou.

Spolupráca s Európskou úniou

Rada Európy bude naďalej spolupracovať s Európskou úniou, ktorá je považovaná za hlavného partnera pri dosahovaní cieľov stratégie a budovaní paneurópskeho priestoru vhodného pre deti. Rada Európy má veľké očakávania, že EÚ podporí jej stratégiu tým, že pristúpi k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ETS č.005) a k ďalším kľúčovým dohovorom Rady Európy v oblasti detských práv. Posilnená bude spolupráca s Európskou komisiou a jej Koordinátorom pre práva detí. Vďaka potenciálnym synergickým účinkom opatrení Agendy EÚ pre práva dieťaťa¹⁶

¹⁵ Odporúčanie CM/Rec(2010)7 o Charte Rady Európy o výchove k demokratickému občianstvu a výchove k ľudským právam.

¹⁶ Oznámenie Európskej komisie: Agenda EÚ pre práva dieťaťa, COM(2011)60 final, dostupná na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0060:FIN:EN:PDF>.

a prioritných oblastí stanovených v stratégii Rady Európy – spravodlivosť pre deti, ochrana detí v zraniteľných situáciách a boj proti násiliu páchanému na deťoch – bude spolupráca medzi EÚ a Radou Európy mimoriadne dôležitá, tak vo vnútri Európskej únie ako aj smerom navonok. Aktívne sa podporí zber údajov a navrhnutie indikátorov, ktoré uskutočňuje Agentúra EÚ pre základné práva (FRA)¹⁷ s cieľom monitorovať vykonávanie noriem o detských právach. Rada Európy bude tiež rozvíjať a upevňovať partnerstvá s medzivládnyimi orgánmi napr. L'Europe de l'Enfance a ChildONEurope.

Rada Európy bude naďalej koordinovať kroky s tými na úrovni EÚ v rámci Oznámenia Európskej komisie z 5.apríla 2011 a záverov Rady EPSSCO z 19.mája 2011.¹⁸

Spolupráca s Výborom OSN pre práva dieťaťa (CRC)

Rada Európy sa bude vo všetkých svojich aktivitách špecificky zaoberať všeobecnými pripomienkami a záverečnými pripomienkami CRC. Okrem toho pri monitorovaní efektívneho vykonávania európskych noriem bude Rada Európy nadväzovať na národné správy CRC s cieľom pomáhať svojim členským štátom zabezpečovať účinné a dôsledné následné sledovanie odporúčaní CRC. A nakoniec, Rada Európy bude podporovať vo všetkých svojich 47 členských štátoch podpísanie a ratifikáciu nového Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení, ktorý umožní CRC preskúmať oznámenia detí a ich zástupcov.

Spolupráca s Detským fondom OSN (UNICEF)

Rada Európy zintenzívni svoju spoluprácu s UNICEF, najmä s jeho Regionálnou kanceláriou pre strednú a východnú Európu a Spoločenstvo nezávislých štátov (CEE/CIS). Bude sa usilovať získať odborné poznatky a programové skúsenosti UNICEF pri navrhovaní noriem a usmernení Rady Európy a posilňovať spoluprácu s cieľom presadzovať spravodlivosť, najmä pri garantovaní práv zraniteľných detí. Na podporu dodržiavania noriem bude pôsobiť ako protiváha k zastúpeniu UNICEF v regióne CEE/CIS a pritom posilňovať svoje pôsobenie v teréne vo vybraných krajinách. Okrem toho sa budú ďalej skúmať možnosti spoločných krokov, ako to predpokladá Spoločná deklarácia o posilnení spolupráce medzi Radou Európy a UNICEF z roku 2007.

Spolupráca s mimovládnyimi organizáciami

Rada Európy zintenzívni svoje vzťahy s mimovládnyim sektorom, uľahčí ich poradenskú úlohu a prístup k nástrojom a konzultačným procesom Rady Európy. Spolupráca s výskumom a akademickými inštitúciami sa posilní s cieľom podporovať zhromažďovanie a analýzu údajov a navrhovať nástroje hodnotenia vplyvu, potrebné na usmerňovanie opatrení. Rada Európy sa bude tiež snažiť posilniť spoluprácu s médiami a súkromným sektorom s cieľom zvyšovať povedomie o existencii a dodržiavaní svojich noriem. Rada Európy sa bude snažiť budovať mosty medzi darcami a mimovládnyimi organizáciami ako realizačnými partnermi.

d. Pracovné metódy a inštitucionálne prostredie

Existujúce normy predstavujú vynikajúci základ pre efektívnu ochranu a podporu detských práv. Avšak nedostatok komplexných údajov a dôkladnej analýzy situácie v členských štátoch sťažuje odstraňovanie prekážok vykonávania zákonov a politik. Je preto dôležité rozvíjať schopnosť Rady Európy zisťovať nedostatky a dobrú prax s cieľom poskytovať všeobecné vedenie a konkrétne prispôsobenú podporu realizácii v praxi.

Pracovné metódy programu budú sledovať tieto ciele:

- Začleňovanie práv detí do všetkých akcií Rady Európy a najmä do existujúcich mechanizmov monitorovania;

¹⁷ Správa Agentúry EÚ pre základné práva, Tvorba indikátorov pre ochranu, rešpektovanie a podporu práv dieťaťa v Európskej únii, dostupné na: http://fra.europa.eu/fra/Website/attachements/FRA-report-rights-children-conference2010_EN.pdf

¹⁸ „Rámcový program EÚ pre národné stratégie integrácie Rómov do roku 2020“.

- Zabezpečenie prierezovosti a koordinácie akcií;
- Podporovanie holistického (celostného) prístupu k právam dieťaťa;
- Zlepšovanie komunikácie so všetkými zainteresovanými a s médiami;
- Rozvíjanie kultúry priamej komunikácie s deťmi a rodinami v jazyku, ktorému rozumejú;
- Posilniť schopnosť Rady Európy poskytovať komplexné údaje o vykonávaní noriem o právach detí v Európe.

Posilňovanie schopnosti Rady Európy podporovať vykonávanie noriem

Rada Európy svojím programom „Budovanie Európy pre deti a s deťmi“ a touto stratégiou bude naďalej pôsobiť ako regionálne fórum na presadzovanie práv dieťaťa a bude sa zameriavať na realizáciu cieľov tejto stratégie v spolupráci so svojimi kľúčovými partnermi, ktorých úlohu sa bude snažiť posilňovať a efektívne ich podporovať pri realizácii cieľov stratégie.

Kľúčoví partneri sú:

- Medzisekretariátna pracovná skupina Rady Európy pre práva dieťaťa, ktorá sa stretáva pravidelne s cieľom oboznamovať sa s výsledkami a ťažkosťami vyplývajúcimi z konkrétnych oblastí svojej činnosti, koordinovať odpovede a navrhovať opatrenia;
- Tematický koordinátor Výboru ministrov pre práva detí (TC-ENF), ktorý je v kontakte s príslušnými skupinami spravodajcov a zabezpečuje stotožnenie sa a vedenie programu zo strany Výboru ministrov;
- Sieť kontaktných miest pre práva dieťaťa Rady Európy, ktoré boli vytvorené na podporu koordinácie rozličných aktérov a politik na národnej úrovni a na posilnenie väzby medzi takýmito koordinačnými mechanizmami a stratégiou a programom Rady Európy; úloha Sieť kontaktných miest bude nanovo vymedzená a posilnená ;
- Zástupcovia medzinárodných organizácií, občianskej spoločnosti, ombudsmani, vysokoškolské a výskumné inštitúcie, medzinárodní experti, stavovské siete, mládežnícke organizácie, združenia rodičov a individuálne deti.

Prácu uľahčuje Sekretariát Divízie práv detí (Riaditeľstvo spravodlivosti a ľudskej dôstojnosti, DGI).

S cieľom vziať do úvahy rozhodnutie zamerať sa na vykonávanie noriem bude musieť Rada Európy posilniť svoje kapacity na poskytovanie pomoci a podpory členským štátom. Rada Európy musí tiež posilniť svoju schopnosť poskytovať expertné poradenstvo na usmerňovanie a podporu práce Výboru ministrov, rôznych riadiacich výborov, existujúcich monitorovacích orgánov a členských štátov. Posúdi sa možnosť riešiť túto potrebu **vytvořením komisie pre práva detí**.

Posilnenie úlohy monitorovacích orgánov Rady Európy

Vzhľadom na počet zmlúv Rady Európy, ktoré ovplyvňujú práva dieťaťa, ako aj právne nástroje pre špecifické deti bude prioritou na vykonávaní existujúcich noriem Rady Európy pomocou proaktívnejšieho mainstreamingu práv dieťaťa do monitorovacích orgánov Rady Európy a mechanizmov pre ľudské práva. Špecifickú podporu dostane Európsky súd pre ľudské práva a ďalšie mechanizmy Rady Európy a výbory dohovorov.¹⁹ Monitorovacie aktivity vykonáva aj Výbor ministrov, Parlamentné zhromaždenie a Komisár pre ľudské práva. Všetky tieto orgány budú nabádané k tomu,

¹⁹ To by mohlo zahŕňať Európsky výbor pre sociálne práva (ECSR), Európsky výbor pre prevenciu mučenia a neľudského zaobchádzania a trestania (CPT), Skupinu expertov pre opatrenia proti obchodovaniu s ľuďmi (GRETA), Európsky výbor proti rasizmu a intolerancii (ECRI), Rozšírenú čiastkovú dohodu o športe (EPAS), Poradný výbor o rámcovom dohovore na ochranu národnostných menšín, Výbor expertov Európskej charty regionálnych a menšinových jazykov, ako aj niekoľko výborov pre dohovory, vrátane výboru Dohovoru pre Európsky dohovor o uznávaní a výkone rozhodnutí týkajúcich sa starostlivosti o deti a obnove starostlivosti o deti.

aby sa účinne sústreďovali na práva dieťaťa vo svojej práci a mohli by využívať odborné znalosti dostupné prostredníctvom komisie pre práva detí a získať väčšie zviditeľnenie vďaka komunikačným úsiliam programov.

Väčší mainstreaming práv detí v monitorovacích orgánoch a mechanizmoch pre ľudské práva bude mať za následok:

- Plné stotožnenie sa členských štátov so všetkými normami o právach detí Rady Európy a ich dôslednejší a jednotnejší výklad a vykonávanie na národnej úrovni;
- Efektívnejšie využívanie monitorovacích správ a spätnej väzby zrozumiteľnej pre deti a mechanizmov obhajovania, vrátane tých od monitorovacieho orgánu pre dohovory OSN²⁰ na účel navrhovania budúcich aktivít Rady Európy v oblasti práv detí;
- Rozvíjanie na mieru šitých balíčkov spolupráce pre členské štáty zameraných na vykonávanie opatrení vyplývajúcich z rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj odporúčaní a záverov iných monitorovacích orgánov; a
- Lepší prístup detí k medzinárodnej spravodlivosti, vrátane vkladu detí a priameho prispenia detí k monitorovaniu a k práci mechanizmov pre ľudské práva,²¹ navrhnutia aktivít zapojenia detí, verzií noriem zrozumiteľných deťom, ako aj školením a podporou odborníkov (vrátane MVO, národných inštitúcií pre ľudské práva, právnikov a zástupcov občianskej spoločnosti).

Rada Európy zvýši tiež podporu národných inštitúcií a organizácií zodpovedných za monitorovanie dodržiavania práv dieťaťa na národnej úrovni, vrátane špeciálnych nezávislých mechanizmov sťažností a kontroly a bude podporovať rozvoj cezhraničnej spolupráce a výmenu informácií v členských štátoch. Týka sa to národných inštitúcií pre ľudské práva, vrátane predovšetkým ombudsmanov pre deti, ako aj širokej škály MVO pre práva detí.

Hodnotenie

Vykonávanie tejto stratégie bude podliehať internému a externému hodnoteniu. Na konci roku 2013 vykoná Tematický koordinátor Výboru ministrov pre deti previerku v polovici sledovaného obdobia s cieľom vyhodnotiť účinnosť, efektívnosť, vplyv, udržateľnosť a relevanciu akcií v kontexte uvedených cieľov. Správa o pokroku o vykonávaní tejto stratégie sa predloží Výboru ministrov do polovice roku 2015.

Akčný plán

Akčný plán stanovujúci navrhované projekty a aktivity v rámci tejto stratégie je obsiahnutý v dokumente CM(2011)171 add.

Rozpočet

Táto stratégia bude v trvaní **štyroch rokov** a bude pokrývať dva rozpočtové cykly (2012-2013 a 2014-2015).

Rozpočet tejto stratégie sa bude skladať z bežného rozpočtu Rady Európy a z dobrovoľných príspevkov členských štátov, vrátane vyslaní. Bežný rozpočet bude zahŕňať rozpočet Koordinačnej jednotky programu, ako aj zdroje zo sektorov Rady Európy a služieb vykonávajúcich špecifické projekty a aktivity v oblasti práv dieťaťa.

²⁰ Vrátaťe záverečných pripomienok a Všeobecných pripomienok CRC, správ mimovládnych organizácií CRC a Všeobecnej periodickej previerky Rady OSN pre ľudské práva.

²¹ Po pilotnom projekte s jedným monitorovacím orgánom by sa mohla navrhnuť cestná mapa pre všeobecné zapojenie detí do čo najväčšieho počtu monitorovacích orgánov Rady Európy.